

Prologas

1969 metų liepa

Hokinso nacionalinė laboratorija

Hokinsas, Indiana

Vyras nepriekaištingu juodu automobiliu važiavo tiesiu Indianapoliso keliu ir priartėjęs prie vielinės tvoros vartų, pažymėtų ženklų DRAUDŽIAMA ZONA, sumažino greitį. Poste budintis sargybinis akimirką žvilgtelėjo pro langą, patikrino automobilio numerius ir mostelėjo važiuoti toliau.

Laboratorija akivaizdžiai laukė atvykėlio. Galbūt ruošdami naująsias jo valdas darbuotojai net laikėsi svečio nurodymų ir reikalavimų, kuriuos jis atsiuntė prieš atvažiuodamas.

Privažiavęs kitą sargybos būdelę vyras pasuko rankenėlę ir atidarė langą, kad galėtų kareiviui, einančiam sargybinio pareigas, parodyti tapatybės kortelę. Kareivis patikrino jo vairuotojo pažymėjimą, vengdamas žiūrėti į akis. Žmonės dažnai taip elgiasi.

Jis pats žmonėms skirdavo visą dėmesį, bent iš pradžių – akimirksniu juos įvertindavo, suskirstydavo į kategorijas (lytis, ūgis, svoris, tautybė), paskui mėgindavo apibrėžti intelektą ir, visų svarbiausia, potencialą. Po pastarojo įvertinimo beveik visi jam tapdavo mažiau įdomūs. Vis dėlto vyras niekada nesiliovė ieškojęs. Ieškoti, vertinti buvo jam įaugę iki kaulų smegenų, sudarė jo darbo esmę. Dauguma žmonių jo visiškai nedomino, bet tie, kurie domino... Dėl tokių jis čia ir atvyko.

Įvertinti kareivį buvo nesunku: vyras, 172 centimetrų, 80 kilogramų, baltasis, vidutinio proto, potencialas... sėdint sargybinių būdelėje, tikrinant asmens pažymėjimus, ant klubo nešiojant pistoletą, tikriausiai niekada nepanaudojamą...

– Sveiki atvykę, pone Martinai Breneri, – pagaliau tarė kareivis, palyginęs vyro veidą su nuotrauka plastikinėje kortelėje.

Toje kortelėje buvo kai kurie duomenys – jų Breneris būtų ieškojęs, jei būtų sutikęs patį save: vyras, 185 centimetrai, 88 kilogramai, baltasis. Kiti duomenys: genijaus IQ, potencialas... beribis.

– Mums pranešta, kad jūsų lauktume, – pridūrė kareivis.

– Daktare Breneri, – jis švelniai pataisė sargybinių.

Tas prisimerkė, vis dar nežiūrėjo į atvykėlį, bet dirstelėjo į galinę sėdynę, kur susirietusi prie durelių miegojo penkiame-tė mergaitė, subjektas Aštuntoji. Laikė pasikišusi kumštukus po mažyčiu smakru. Breneris norėjo pats ją atvežti į naująją įstaigą.

– Taip, *daktare* Breneri, – pasitaisė kareivis. – Kas ta mergaitė? Jūsų dukra?

Į jo balsą įsismelkė skeptiška gaidelė. Aštuntosios oda buvo ryškiai ruda, gerokai skyrėsi nuo jo paties odos – blyškios it pie-nas; Breneris galėjo sargybiniui pasakyti, kad tai nieko nereiškia. Bet tai buvo ne jo reikalas, be to, kareivis abejojo ne be pagrindo. Breneris nebuvo niekam tėvas. Tėviškas autoritetas – taip.

Bet ne daugiau.

– Esu tikras, kad manęs jau laukia. – Jis dar kartą nužvelgė sargybinį. Iš karo grįžusį kareivį – karo, kuris jau laimėtas. Kitaip nei Vietnamo karas. Kitaip nei tylioji eskalacija su sovietais. Dabar jau ruošiamasi karui dėl ateities, tik sargybinis to nežino. Brenerio balsas išliko draugiškas. – Atvykus kitiems subjektams, neklausinėčiau. Dėl konfidencialumo.

Sargybinis sukando dantis, bet nutylėjo. Tik dirstelėjo į didžiulį daugiaaukštį kompleksą sau už nugaros.

– Taip, jūsų jau laukia. Statykite automobilį, kur norite.

Dar daugiau bereikšmių žodžių. Breneris nuvažiavo toliau.

Nuobodžioji federalinė biurokratija sumokėjo už šios įstaigos statybą ir išlaikymą, o įslaptintos vyriausybės įstaigos pasirūpino, kad ji būtų įrengta pagal Brenerio nurodymus. Galų gale apie tyrimus nebuvo galima skelbti viešai, reikėjo išlaikyti jų slaptumą. Agentūra suprato, kad svarbiausius tikslus ne visada galima pasiekti standartinėmis operacinėmis procedūromis. Taip, rusų valdžia pripažįsta egzistuojant savo laboratorijas, bet pasiryžusi nuslopinti visus nepritariančiųjų balsus. Kaip tik šią akimirką komunistų mokslininkai kažkur vykdo lygiai tokius pat bandymus, dėl kurių buvo pastatytas šitas penkiaaukščių pastatų kompleksas su daugybe rūsių. Brenerio darbdaviams tai būdavo primenama, kai tik šie užsimiršdavo ir imdavo per daug klausinėti. Tad jo darbą reikėjo laikyti itin svarbiu.

Vyruvi išlipus ir priėjus prie savo keleivės durelių, Aštuntoji nepabudo. Breneris lėtai jas atidarė ir sulaukė mergaitę, kad neiškristų ant asfalto. Prieš išvažiuodamas dėl saugumo suleido jai raminamųjų. Ji buvo per didelis turtas, kad galėtų palikti kitiems žmonėms. Kitų subjektų gebėjimai kol kas pasirodė... nuviliantys.

– Aštuntoji, – jis pritūpė prie sėdynės ir švelniai ją pajudino už petuko.

Mergaitė neatsimerkdama papurtė galvą.

– Kali, – sumurmėjo.

Tikrasis jos vardas. Mergaitė laikėsi jo įsikabinusi. Paprastai Breneris su tuo nesitaikstydamas, bet šiandien buvo ypatinga diena.

– Kali, kelkis, – pasakė jis. – Tu namie.

Ji sumirksėjo, akys sutvisko. Ne taip suprato.

– Savo *naujuosiuose* namuose, – pridūrė vyras.

Šviesa mergaitės akyse išblėso.

– Tau čia patiks. – Jis padėjo jai atsisėsti, paragino pasislinkti prie krašto. Tada atkišo Aštuntajai ranką. – Dabar tėveliui reikia, kad įeitum kaip didelė mergaitė, paskui galėsi toliau miegoti.

Pagaliau ji įbruko delniuką į jo stambų delną.

Eidamas prie priekinių durų Breneris nutaisė maloniausią šypseną iš savo arsenalo. Tikėjosi, kad jį pasitiks darbuotojas, laikinai einantis administratoriaus pareigas, o rado ilgą vorą laboratoriniais chalatais apsitačiusių vyrų ir moterų. Matyt, profesionalių jo grupės darbuotojų, tviekste tvieskiančių jauduliu.

Į priekį žengė įdegęs vyras raukšlėtu veidu – per daug laiko leidžia lauke – ir padavė jam ranką. Paskui pasižiūrėjo į Aštuntą ir vėl į Brenerį. Jo akiniai storais rėmeliais atrodė nešvarūs.

– Daktare Breneri, esu daktaras Ričardas Mosis, einu vyriausiojo tyrėjo pareigas. Labai džiaugiamės sulaukę jūsų, tokio kalibro mokslininko... Norėjome, kad iškart susitiktumėte su visa komanda. O čia, matyt...

– Aš Kali, – kovodama su miegais išlemeno mergaitė.

– Labai mieguista jauna dama, kuri norėtų pamatyti savo naująjį kambarį, – Breneris nepaspaudė jam paduotos rankos. – Jei neklystu, prašiau, kad jis būtų paruoštas? O paskui norėsiu susitikti su jūsų surinktais subjektais.

Jis pamatė, regis, saugiausias duris vestibulyje ir patraukė prie jų, vesdamasis Aštuntąją su savimi. Tyla jam už nugaros užtruko. Šypsena Brenerio lūpose akimirką kone tapo nuoširdi, bet tuoj pat pradingo.

Daktaras Mosis nešvariais akiniais susizgribo ir pabėgęs jį pasivijo, kiti šurmuliuodami nuskubėjo įkandin. Mosis iššokęs į priekį spustelėjo vidaus telefono mygtuką ir prisistatė.

Kiti paskui juos sekę daktarai ir laboratorijos asistentai nerami šurmuliavo.

– Tiesa, subjektai neparuošti, – tarė Mosis, atsilapojus divėrėms durims. Jis vis dirščiojo į Kali, jau žvaliau besidairančią po aplinką. Reikėjo nedelsiant ją apgyvendinti.

Čia pat už durų stovėjo du ginkluoti kareiviai, it miėtą prariję – džiuginantis ženklas, kad bent saugumas nėra niekam tikęs. Jie patikrino Mosio pažymėjimą ir buvo jo nuvyti, kai pamėgino to paties pareikalauti iš Brenerio.

– Jis dar negavo savo pažymėjimo.

Vyrai, regis, ketino prieštarauti, ir tai tik sustiprino teigiamą Brenerio įspūdį.

– Kitą kartą eidamas jau turėsiu, – pažadėjo jis. – Ir parūpinime jums subjektų dokumentų kopijas. – Vyras nežymiai kryptelėjo galvą Aštuntosios pusėn.

Kareiviui linktelėjus, visa grupė praėjo.

– Rašiau, kad atvykęs norėsiu susitikti su naujaisiais subjektais, – tarė Breneris. – Šitai neturėtų būti netikėtumas.

– Manėme, kad tik juos stebėsite, – atsakė Mosis. – Ar turime nustatyti kokius nors kriterijus? Paruošti subjektus jūsų vizitui? Tai gali sutrikdyti mūsų darbus. Kai kurie subjektai nuo psichodelinių vaistų darosi paranojiški.

Breneris kilstelėjo laisvąją ranką.

– Ne, nemanau, būčiau nurodęs. Kur dabar einame?

Ilgo koridoriaus palubėje kabojo lemos, tvieskiančios pamėkliška šviesa, taip dažnai šiame šešėlių pasaulyje apšviečiančia mokslinius išradimus. Breneris tą rytą pirmąkart pajuto, kad ši vieta galėtų tapti jo namais.

– Čia, – atsakė Mosis. Minioje jis pastebėjo vienintelę moterį ir į ją kreipėsi: – Daktare Parks, gal galite pasirūpinti, kad kuris iš sanitarų atneštų mergaitei valgyti?

Moteris tvirčiau sučiaupė lūpas, gavusi, galima sakyti, moterišką užduotį, bet linktelėjo.

Breneriui palengvėjo, kad Aštuntoji žingsniavo tylėdama, ir netrukus jie priėjo nedidelį kambarėlį su vaikiška dviaukšte lova ir piešimo stalu. Jis prašė dviaukštės lovos, kad galėtų patikinti Aštuntąją *ieškąs* jai tinkamų draugų.

Mergaitė iškart ją pastebėjo.

– Draugei?

– Anksčiau ar vėliau – taip, – atsakė vyras. – O dabar kas nors atneš tau maisto. Ar gali pabūti čia viena?

Mergaitė linktelėjo. Visas žvalumas, kurį pajuto dėl atvykimo jaudulio, jau sklaidėsi, – raminamųjų dozė buvo nemaža, – ir ji klestelėjo ant lovos krašto.

Breneris pasisuko eiti ir susidūrė su sanitaru bei vienintele komandos moterimi. Mosis kilstelėjo antakius.

– Ji pabus viena? – paklausė.

– Kurį laiką, – atsakė Breneris. Ir kreipėsi į sanitarą: – Žinau, kad atrodo kaip vaikas, bet nepamirškite saugumo protokolo. Ji gali jus nustebinti.

Sanitaras neramiai pamindžikavo, bet neprasižijo.

– Veskite mane į pirmą kambarį, – paliepė Breneris. – Visi kiti galite laukti su savo subjektais, tik nėra reikalo jų ruošti.

Komandos darbuotojai lūkuriavo, kol Mosis patvirtins nurodymą, ir jis nenoriai gūžtelėjo.

– Kaip daktaras Breneris pasakys.

Jie išsiskirstė. Jau mokėsi.

Pirmajame kambaryje buvo apsistojęs subjektas, netinkamas šaukti į kariuomenę dėl šleivumo. Atrodė visiems laikams atsiri-bojęs nuo pasaulio kaip asmuo, kurio mėgstamiausia priemonė pabėgti nuo tikrovės yra marihuana. Vidutinis visais atžvilgiais.

– Ar norite, kad kitam pacientui suleistume dozę? – paklausė Mosis. Akivaizdžiai nesuprato Brenerio metodų.

– Kai ko nors norėsiu, pasakysiu.

Mosiui linktelėjus, jie perėjo dar penkis kambarius. Viskas buvo, kaip Breneris ir tikėjosi. Dvi moterys, abidvi be jokių ypatingų požymių, ir trys vyrai, ničniekuo neišsiskiriantys. Nebent savo vidutiniškumu.

– Surinkite visus į vieną patalpą, kad galėtume pasikalbėti, – tarė Breneris.

Paskutinį kartą nervingai dėbtelėjęs, Mosis paliko jį vieną laukti konferencijų salėje. Netrukus atėjo anksčiau matyta grupė ir susėdo apie stalą. Pora vyrų bandė šnekučiuotis, apsimesti, kad ryto įvykiai nebuvo kuo nors ypatingi. Mosis juos nutildė.

– Čia visi, – pasakė.

Breneris atidžiau nužvelgė savo darbuotojus. Reikės su jais padirbėti; kita vertus, tylus dėmesys rodo esant potencialą. Baimė ir autoritetas žengia petys į petį.

– Visus tyrimo subjektus, kuriuos mačiau ši rytą, galima paleisti. – Jis mostelėjo ranka. – Sumokėkite jiems, kiek buvote žadėję, ir nepamirškite priminti apie jų pasirašytą konfidencialumo sutartį.

Susirinkusieji svarstė, ką išgirde. Vienas iš pirmiau bandžiu-sių plepėti pakėlė ranką.

– Daktare.

– Klausau?

– Aš esu Čadas, naujokas, bet... kodėl? Kaip vykdysime savo bandymus?

– „Kodėl“ yra klausimas, visada varantis mokslą į priekį, – atsakė Breneris. Naujokui Čadui linktelėjus, pridūrė: – Nors reikėtų pasisaugoti to klausti savo vyresniųjų. Pasakysiu jums, kodėl. Svarbu, kad visi suprastume, kokiam tikslui čia susirinkome. Ar kas nors turi kokių spėjimų?

Po Brenerio išstartų žodžių Čadui kiti tylėjo. Akimirką jis manė, kad prabilęs moteris, bet ta tik sunėrė rankas ant krūtinės.

– Puiku, – tarė Breneris. – Nemėgstu spėlionių. Mes čia esame, kad praplėstume žmogaus galimybių ribas. Nenoriu paprastų žmoniškų *mus musculus**. Jos neduos mums išskirtinių rezultatų. – Jis nužvelgė esančiuosius salėje. Visi atidžiai klausėsi. – Esu tikras, girdėjote apie keistus įvykius kitose įstaigose, o aš čia atvykau dėl apgailėtino jūsų laimėjimų trūkumo. Buvo padaryta gėdos ir prie to daug prisidėjo prastai atrinkti subjektai. Jei kas mano, kad kaliniai ir beprotnamių pacientai mums pasakys, ką norime sužinoti, klysta. Armijos vengėjai ir *žolės* rūkaliai ne geresni. Pervesiu čia dar kelis jaunos pacientus į susijusią su tyrimu programą, bet norėčiau įvairesnio amžiaus subjektų. Nėra jokių priežasčių manyti, kad cheminių psichodelinių vaistų ir reikiamų stimulų derinys negali atskleisti mus dominančių paslapčių. Pagalvokite vien apie naudą žvalgybai, jei sugebėtume įtikinti savo priešus kalbėti, jei galėtume juos paveikti ir valdyti... Bet norimų rezultatų nepasieksime be tinkamų žmonių, ir taškas. Gebėjimas manipuluoti silpnu protu nieko nereiškia. Mums reikia tų, kurie pasižymi potencialu.

– Bet... iš kur jų gausime? – paklausė Čadas.

---

* *Lot.* naminė pelė; čia ir toliau vertėjo pastabos.

Breneris mintyse pasižymėjo iki vakaro jį atleisti ir palinko į priekį.

– Įvesiu naują atrankos protokolą atrinkti geresniems kandidatams iš bendradarbiaujančių su mumis universitetų ir pats atrinksiu subjektus, kuriuos nuo šiol naudosime tyrimams. Ne-trukus čia prasidės tikrasis jūsų darbas.

Niekas neprieštaravo. Taip, jie mokėsi.

TIK BANDYMAS

1969 metų liepa

Blumingtonas, Indiana

1.

Terė atidarė duris su tinkleliu ir krūptelėjo, užuodusi sklandant iš buto kvapnius dūmus. Jos rausva padavėjos uniforma su balta prijuoste greitai nusikratys užkandinės riebalų dėmių bei išlietos kavos tvaiko ir pakvips žole. Mergina mintyse prie rytojaus darbų pridėjo skalbimą. Bent jau vasaros sesijos metu namų darbų turėjo mažiau.

– Mažyte, pagaliau grįžai! – Endrius jai pamojo ir perdavė suktinę stovinčiam šalia. Už entuziastingą pasisveikinimą vaikinai buvo apdovanotas šypsena. Rudi jo plaukai buvo ilgoki ir nukarę, gaubė žandikaulius it lenktiniai skliaustai; Terei šitai patiko. Dėl to Endrius atrodė net truputį pavojingas.

– Ar praleidau ką įdomaus? – paklausė mergina, irdamasi per žmones, sveikinama pažįstamų. Jos sesuo Bekė sėdėjo fotelyje, neatplėšdama akių nuo nespaltoto 48 centimetrų įstrižainės te-

levizoriaus, kurį Endriaus draugas Deivas gavo iš savo tėvo, kai tas šia itin svarbia proga įsigijo naują, spalvotą. Tą popietę nutūpė „Apolo 11“.

– Gal juokauji? – sušuko Deivas. Buvo girdėti ir muzika, iš patefono sklindanti „Creedence“ dainos *Kyla pikta menantis mėnulis* melodija susiliejo su džiaugsmingu Volterio Kronkaito tarškėjimu per televizorių. – Viską praleidai! Mūsų vyrai jau kelios valandos yra Mėnulyje! Kur tu buvai?

– Dirbo, – atsakė Endrius ir pasisodino ją ant kelių. Paglostęs išlygino Terės šiaudų spalvos plaukus ir priglaudė lūpas jai prie skruosto. – Ji visada dirba.

– Kai kuriems mūsų tėvai nesiunčia pinigų būstui nuomotis, – atsakė mergina. Endriui ir Deivui siuntė, štai kodėl jie turėjo tokį gražų butą, užuot gyvenę *barako* kambaryje.

Bekė pritardama sugavo jos žvilgsnį ir vėl atsigręžė į televizorių.

Terė švelniai priglaudė lūpas Endriui prie kaklo. Jis pritariai mai sumurmėjo.

Atitipeno Terės kambario draugė Steisė, matyt, jau po kelių butelių alaus ir suktinės dūmelio. Juodi garbanoti jos plaukai buvo surišti į pasišiaušusią uodegėlę, marškinėliai išlindę iš kelnių juosmens, pažastys permirkusios prakaitu. Ji turėjo laisvą dieną ir akivaizdžiai ja džiaugėsi.

– Tu pernelyg blaiva, reikia tai pataisyti, – Steisė bedė pirštu į Terę.

– Moteris gerai sako. – Deivas grąžino suktinę. Bet ją nutvėrė Steisė ir godžiai užsitraukė.

– Atneškit jai alaus. Terė nerūko.

Deivui nespėjus pulti ginčytis, Endrius paantrino:

– Nuo *žolės* ją ima paranoja.

Tai buvo beveik tiesa. Pirmoji Terės patirtis su *žole* išėjo nemaloni tikraja žodžio prasme. Visi kiti tai vadino haliucinacija, bet ji lig šiol tikėjo mačiusi vaiduoklį... ar kažką panašaus. Kita vertus, nemėgo, kai už ją sprendžia kiti.

– Ypatinga proga. Mėnulis ir taip toliau. – Terė nugvelbė suktinę Steisei iš tarpupirščio, trumpai užsitraukė ir sugebėjusi neužsikosėti gražino.

– Alaus atsinešiu pati, – tarė ji ir pakilusi nuėjo į virtuvę.

Vidury kambario stovėjo žaislų dėžė, prikrauta sparčiai tirps-tančio ledo ir alaus. Ji paėmė skardinę „Šlico“ ir priglaudusi prie skruosto grįžo į svetainę. Vasaros karštį dar sustiprino bute susigrūdę kūnai, vieninteliam per langą iškištam kondicionieriui jų buvo gerokai per daug.

Kai Terė vėl atsisėdo ant sofos, Steisė jau buvo įpusėjusi pasakoti istoriją.

Ji vėl įsitaisė Endriui ant kelių, kad pasiklausytų.

Steisė pamojavo rankomis.

– Taigi tas laboratorijos žiurkė davė man penkiolika dolerių...

– Penkiolika dolerių? – Tai atkreipė Terės dėmesį. – Už ką?

– Už psichologinį tyrimą, į kurį užsirašiau, – Steisė atsisėdo ant grindų veidu į Terę. – Suprantu. Lyg ir neblogai, bet paskui... – Nutilusi sudrebėjo.

– Kas paskui? – Terė palinko į priekį, pagaliau atsikimšo alų ir gurkštelėjo. Endrius apkabino ją per liemenį, kad nenukristų.

– Paskui įvykiai ėmė rutuliotis keistai, – toliau kalbėjo Steisė. Pakėlus ranką prie pakaušio, išlygino savo kasytę ir netyčia galutinai ją išpynė. Mirgančio nespaltoto televizoriaus šviesoje mergina staiga pasirodė prislėgta, garbanoti jos plaukai buvo susimetę į netvarkingą kaltūną. – Jis mane nusivedė į tokį tamsų kambariuką, kuriame stovi gultas, ir ant jo paguldė.

– Vajė, man regis, žinau, už ką tie penkiolika dolerių, – leptelėjo Deivas.

Steisė ir Terė dėbtelėjo į jį, o Endrius nusijuokė. Berniūkščiai lieka berniūkščiais, mano esantys baisūs pokštininkai.

– Kalbėk, Steise, – purkštelėjusi tarė Terė. – Kas toliau?

– Jis pamatavo mano kūno rodiklius, pulsą, paklausė širdies ritmo, viską rašėsi į tokią didelę užrašų knygutę. O tada... – Steisė papurtė galvą. – Sakyčiau, visai kvaila, bet man kažko suleido, o paskui davė kažkokią tabletę, kuri ištirpsta pakišta po liežuviu. Po kiek laiko pradėjo klausinėti keistų dalykų...

– Ko klausinėti? – pertraukė ją Terė. Kurių galų kas nors Steisei už tai duotų penkiolika dolerių? *Laboratorijoje?*

– Nepamenu. Tiesiog į juos atsakinėjau – viską prisimenu it per rūką. Dėl to, ko man buvo duota. Lyg įkalus blogiausią LSD dozę gyvenime. Paskui... jaučiausi negerai.

– Tai įvyko penktadienį? – perklausė Terė. – Kodėl pirmiau nieko nesakei?

Steisė per petį žvilgtelėjo į Volterį Kronkaitą ir vėl atsigrėžė.

– Tiesiog man prireikė poros dienų viskam įsisąmoninti. – Ji gūžtelėjo. – Ten nebegrišiu.

– Pala. – Endrius priglaudė galvą prie Terės, pasidėjo smakrą jai ant peties. – Tie žmonės norėjo, kad grįžtum?

– Penkiolika dolerių už sesiją, – atsiliepė Steisė. – Ir vis tiek neverta.

– Ar sakė, kam visa tai? – paklausė Terė.

– Nesakė, – tarė Steisė. – O dabar niekada nebesužinosiu.

Endrius negalėjo ja patikėti.

– Einu pas juos – už tokius pinigus mielai įkalčiau prastos rūgšties. Užtektų apmokėti kelių mėnesių nuomą! Regis, visai nesunku.

Steisė vyptelėjo.

– Už tavo nuomą moka tavo tėvai, be to, ten kviečiamos tik moterys.

– Sakiau tau, už ką tie penkiolika dolerių, – leptelėjo Deivas. Steisė sviedė į jį pagalvę. Jis išsisuko.

– Aš tai padarysiu, – tarė Terė.

– Vajė, – pasakė Endrius. – Mergina, Neabejotinai Pakeisianti Pasaulį, jūsų paslaugoms.

– Man tik smalsu, – ji parodė jam liežuvį. – Ir visai ne dėl to.

Draugai niekada neleis jai pamiršti to įrašo abiturientų žurnale... kaip ir milijonų jos užduodamų klausimų. Tėtis išmokė dukrą visada viskuo domėtis – ji nenorėjo pražiopsoti progos nuveikti ką nors svarbaus. Širdo, kad gyvena taip toli nuo San Fransisko ar Berklio, juk ten vyko ateitį pakeisiančios kultūrinės permainos... ten mesti iššūkį vyriausybės karo politikai buvo kasdienybė, o ne poelgis, po kurio pusė aplinkinių keistai į tave dėbčioja, nors giliai širdyje tau pritaria.

Tai kas, kad jos klausimai amžinai lieka neatsakyti. Gal ši kartą bus kitaip. Ir ji dar gaus penkiolika dolerių. Kai už eksperimentą tiek mokama, Bekė nė necyptelės.

– Hm, – Steisė sumirksėjo.

Terė pasiryžo.

– Eisiu už tave ir dalyvausiu tame bandyme... Jei tikrai negrįši.

– Tikrai negrįšiu, – Steisė gūžtelėjo. – Bet jei manai, kad tave ima paranoja nuo žolės...

– Man nerūpi. Pinigai pravers. Dėl jų tai ir darysiu. – Na ir kas, jei tai melas? Bekė pritariamai linktelėjo, kaip Terė ir nu-manė.

O tada Deivas užbaubė:

– Visi nutilkit! Išjunkit muziką! Kažkas vyksta!

Muzikai užtilus, Endrius sukuždėjo jai į ausį:

– Ar tikrai nori eiti pas tą laboratorijos žiurkę? Žinau, kad mėgsti gauti visus atsakymus, bet...

– Tu tik pavydi, kad negali eiti pats, – atšovė mergina ir palenkė skardinę prie lūpų, kad nugertų dar vieną purvu ir degalais atsiduodantį gurkšnelį.

– Tiesa, mažyte, tiesa, – sutiko jis.

Kažkam pagarsinus televizorių, visi žiūrėjo, kaip Nilas Armstrongas nedrąsiai išeina iš kajutės ir labai pamažu ima lipti kopėtelėmis.

Akimirką grįžtelėjęs per petį Deivas tarė:

– Gebame nuskraidinti žmogų į Mėnulį, bet dar nesugalvojo me, kaip pasitraukti iš Vietnamo.

– Kaip pirštu į akį, – linktelėjo Endrius.

Per kambarį nusirito pritariantis niurnėjimas. Deivas visus nutildė, nors pirmas buvo apie tai prabilęs.

Vaizdas ekrane akimirka sustingo, paskui Armstrongas pasakė:

– Gerai, dabar nulipsiu nuo Mėnulio nusileidimo modulio.

Niekas nė nekvėptelėjo. Kambaryje buvo tylu, – sakoma, taip esti beorėje erdvėje, kur nesklinda garsas, – bet tvyrojo įtampa.

Ir tada jis tai padarė. Astronautas burbuliniu kostiumu, skirtu apsaugoti nuo kito pasaulio atmosferos ir nežinomų bakterijų, pastatė koją ant atšiauraus ir nuostabaus Mėnulio paviršiaus. Armstrongas vėl prabilo:

– Mažas žmogaus žingsnelis – didžiulis žmonijos šuolis.

Deivas puolė šokinėti, tada visas kambarys prapliupo džiūgauti. Endrius suko Terę ratu, akimirka buvo kupina džiaugsmo ir nuostabos. Volteris Kronkaitas kone apsiašarojo, kaip ir Terė. Jai perštėjo akis.

Pagaliau kompanija nusiramino ir toliau žiūrėjo, kaip astronautai iškelia Amerikos vėliavą, kaip ilgais žingsniais matuoja tą žmonėms virš galvos kybantį dangaus kūną, nuskridę ten nuos-

tabia žmonių sukurta mašina. Jie nuskriejo per dangų. Išgyveno ir vaikščiojo Mėnulyje.

Kaip nuostabu būti gyvam, kad tai pamatytum. Kas dabar neįmanoma?

Terė išgėrė dar skardinę alaus ir įsivaizdavo, kaip susitinka su Steisės laboratorijos žiurke.

2.

Terei neteko lankyti paskaitų Psichologijos fakultete. Mergina ji rado universiteto miestelio užkampyje. Medžių šešėlyje pasislėpusio trijų aukštų pastato languose atsispindėjo jų šakos. Medžių viršūnės siūbavo po pilku lietingu dangumi.

Prie šaligatvio šalia pastato stovėjo blizgantis mercedesas ir du dideli juodi furgonai, nors automobilių aikštelėje buvo pilna vietos, juk vasarą universiteto miestelyje mažiau studentų.

Žmogžudžių furgonai, dingtelėjo Terei. Kaip ironiška. Gal pagaliau ji ką nors išsiaiškina.

Dienos šviesoje mintis, kad čia vykdomas koks nors svarbus bandymas, atrodė... mažai tikėtina. Bet ji vis tiek jau atėjo. Kai paklausė Steisės, ką reikėtų žinoti, ta atsakė, kad Terė gali tiesiog užėiti į kambarį trečiame aukšte. Atsisveikindama dar padrašina draugę.

– Pati eini į savo elektrinės spalvos „Kool-Aid“ rūgšties testo* laidotuves.

Terė atidarė stiklines duris ir tuoj pat išvydo viduje laukiančią darbuotoją laboratoriniu chalatu, rankoje laikiančią segtuvą.

---

* Užuomina į garsią negrožinę 1968 m. Tomo Wolfe'o knygą „Elektrinės spalvos „Kool-Aid“ rūgšties testas“ (The Electric Kool-Aid Acid Test) apie grupę jaunuolių, keliavusių po JAV ryškiomis spalvomis išdažytu autobusu ir eksperimentavusių su LSD bei kitais psichodeliniais narkotikais.